

ATATÜRK İLKELERİ VE TÜRK İNKILABI TARİHİ NASIL ÖĞRETİLMELİ?

Prof. Dr. Abdurahman ÇAYCI*

I. Konu nedir? Neden önemlidir :

Bilindiği gibi, Türk İnkılâbı Tarihi 1934'den beri bütün üniversite ve yüksek okullarda zorunlu ders olarak verilmektedir. Bundan maksat Cumhuriyetçi ve Atatürkcü nesiller yetiştirmektir. Bu sebeble özellikle başlangıç döneminde derse çok büyük bir önem verilmiştir. Öyleki, Recep Peker, Yusuf Kemal Tengirşenk, Mahmut Esat Bozkurt ve Yusuf Hikmet Bayur gibi devrin tanınmış simaları Türk İnkılâbı Tarihi dersine girdikleri gibi, konu ile ilgili kitaplar da yazmışlardır. Ancak zamanla ve özellikle Atatürk'ün üfulünden sonra, bu derslere verilen önem gitgide azalmıştır. Son dönemlerde 500-600 kişilik sınıflarda, herkesin geçerli not aldığı devam aranmayan, kanun zoruyla yürütülen göstermelik bir mahiyet almıştı. Başka bir deyimle Atatürk, Milli Mücadele ve Atatürk ilkeleri gençliğe gereği gibi aktarılamamış ve Türk Gençliği boşlukta bırakılmıştır. Bundan başka demokratik hayata geçince, her türlü fikir mensubu Atatürk'ü kendi fikir, düşünce ve hatta ideolojisine göre yorumlamaya ve değerlendirmeye başlamışlardır. Bu zararlı çarpıklıklar karşısında, doğru yolu gösterecek ciddi ve ilmi tedbirler zamanında alınamamıştır. Atatürk'ün büyük ümitler ve sonsuz güven duyguları içinde, Cumhuriyeti kendisine emanet ettiği Türk Gençliği, sokağın, başka bir deyimle her türlü yabancı ve emperyalist ideolojilerin etkisine açık bırakılmıştır. Neticede sokak, siyasi rejime egemen olarak demokratik rejimi rayından çıkarmış ve son bağımsız Türk devletini iç savaşın eşiğine getirmiştir. Devlet bu felaketin eşiğinden ancak 12 Eylül 1980 müdahalesi ile kurtulmuştur (1).

(*) Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi Dekanı

(1) Atatürk Döneminin Sosyo - Ekonomik Sorunları, Kayseri Üniversitesi Atatürk Araştırmaları Enstitüsü Yayınları No: 1, s. V-VI. Ankara, 1982.

Şimdi geçmişin acı tecrübelerinin ışığında yeni bir Anayasa meydana getirilmiş ve halkın kitle halinde desteği sağlanmıştır. Amaç aziz Atatürk'ün başlatmış olduğu çağdaşlaşma hamlesini tamamlamak ve yönetimi bir daha askeri müdahaleye muhtaç hale düşürmektir. Devletce alınmakta olan bu âcil tedbirlerin yanı sıra uzun vadeli tedbirlere ihtiyaç vardır. Bunların ilk akla geleni Atatürk'ü, Milli Mücadeleyi ve Türk çağdaşlaşma hareketini gençliğe ilmî metotlarla öğretmektir. Şüphesizki bu öğretim her derecedeki okulda öğrencinin yaş seviyesine uygun bir şekilde yürütülmelidir. Fakat gençliğin siyasi fikirlerinin bilinçlendiği yüksek öğretimin ilk yıllarında özellikle ve dikkatle yapılmalıdır.

Nitekim Yüksek Öğretim Yasasının 5. maddesinin 1 fıkrası bütün yüksek okullarda Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi dersinin zorunlu ders olarak verilmesini âmir bulunmaktadır. Ancak bu dersin 1934'den beri mevcut olduğu halde amacına ulaşamadığı dikkate alınarak uygulama üzerinde durulması ve tartışılması, Türk gençliğinin sağlıklı yönlendirilmesi bakımından hayati önem taşımaktadır.

II. Atatürk Türk Gençliğine nasıl öğretilmelidir?

Burada akla gelen ilk soru, dersin maksadına ulaşabilmesi için, nasıl bir uygulama gerektiğidir. Başarının ilk şartı, dersi resmi bir havadan çıkarmak ve ilmî metotlarla öğretmektir. Daha açık bir deyimle Atatürk, yetiştiği ortam ve o çağı yaratan olaylar içinde incelenmelidir. Hatırlanacağı gibi, tarihi olaylar sürekli bir sebep-sonuç ilişkisi içindedir. Bir önceki olaylar dizisi sonrakilerin sebeplerini oluşturur. Bu günü iyi anlamak düne doğru bakmakla mümkündür. Dolayısıyla Atatürk'ü, Milli Mücadele'yi ve Atatürk İnkılâplarını anlamak için bunları yaratan sebep-sonuç ilişkilerini iyi tesbit etmek gerekir. Çarpıcı bir örnek gerekirse, 12 Eylül 1980 müdahalesini, 12 Eylül'e kadar olan ve devlet gücünü erozyona sürükleyen anarşik ortamı, ülkeyi bölücü akımları ve yabancı kökenli ideoloji ve tahriklere dayalı yoğun faaliyeti dikkate almadan doğru olarak yorumlamak mümkün müdür?

Şu halde Türk İnkılâbı Tarihi derslerini genellikle yapıldığı gibi, 30 Ekim 1918'den itibaren değil, fakat Atatürk'ü doğuran ve onun inkılâplarına yol açan olaylar dizisini anlayacak bir dönemden başlatmak gerekir. Dersin amacını daha iyi ifade etmek bakımından belki de ismini **Atatürk ve Türk Çağdaşlaşma Tarihi** olarak belirlemek yararlı olabilir. Genel olarak bu başlık altında Türk toplumunda, devleti kurtarmak çağdaş bir yapıya kavuşturmak için 1730'lardan itibaren

ren yapılan yenilik hareketleri kısa ve dengeli bir şekilde açıklandıktan sonra, bunların devleti kurtarmaya neden yeterli olamadığı ve ne gibi sonuçlar doğurduğu, bu tecrübelerin ışığında Atatürk'ün benimsediği metot, bunun uygulanması ve meydana getirdiği sonuçlar, özellikle Atatürk'ün karizmatik şahsiyeti üzerinde gerektiği şekilde durularak incelenmelidir.

Ders yukarıda da işaret edildiği gibi, üniversitenin ilk sınıflarında ve teksif edilmiş bir şekilde yapılmalıdır (2). Zira öğrencinin siyasi bakımdan bilinçlenmesi bu dönemlere raslamaktadır. Ders programını dört seneye ve birer saatlik dersler olarak yaymak, öğrencide bıkkınlık yaratarak amaca ulaşmayı zorlaştırabilir. Bu itibarla ağırlık özellikle birinci yıla bindirilmelidir.

III. Nasıl bir öğretim kadrosu gereklidir?

Atatürk ve Türk Çağdaşlaşma Tarihi dersinin arzu edilen maddede gereği gibi hizmet edebilmesi, dersin bu konuda hazırlanmış öğretim kadrosu tarafından yürütülmesiyle mümkündür. Acaba şimdiki halde bu alanda yeterli öğretim üyesi var mıdır?

Üniversite ve yüksek okullarımızda yıllardan beri Türk İnkılâbı dersi yasa gereği okutulduğu halde, konu ile ilgili öğretim elemanı yetiştirmek için her hangi bir tedbir alınmamıştır. Merkezi bir plânlamanın olmaması ve konuya gereken ilginin gösterilmemesi bunun en önemli sebebidir. Şimdi Y.Ö.K. kanalıyla gelecekteki öğretim üyesi ihtiyacı dikkate alınarak tedbir alınması hatıra gelmektedir.

Burada düşünülmesi gereken şeylerden biri de öğretim üyesinin nerede ve nasıl yetiştirileceği meselesidir. Herşeyden önce yapılacak iş, bu konunun bir anabilim dalı seviyesinde ele alınması ve üniversitelerin tarih bölümlerine bu nitelikte birer anabilim dalı eklenmesi (eğer mevcut değilse) ve özellikle bu alanda yetişmek üzere araştırma görevlileri alınmasıdır. Araştırma görevlileri tarih ve özellikle yakınçağ tarihi temeli üzerinden sosyoloji, sosyal psikoloji, hukuk, ekonomi, felsefe gibi disiplinlerle takviye edilmelidir. Bu hazırlık en iyi bir şekilde ilgili bölüm ve enstitülerde yapılabilir.

Halihazırda bu alanda büyük bir öğretim elemanı boşluğu olduğuna göre, bir an önce meselenin üzerine eğilmek ve ciddi tedbirler almak gerekmektedir.

(2) Bu görüş Boğaziçi Üniversitesi'nde 9 Mart 1981 tarihinde toplanan Devrim Tarihi Şurasında da benimsenmiştir.

IV. Sonuç :

Türk Gençliğinin Atatürkcü yolda yetişmesi için üniversite ve yüksek okullarımızda tedbirler alınması zarureti vardır. Bunların başında geleni Atatürk ilkelerini ve Milli Mücadeleyi gençliğe öğretmektir. Ancak bunun bilimsel ve aktif bir metot dahilinde, öğrencinin ilgi ve merakı celbedilecek şekilde modern yorumlarla yapılması gerekmektedir. Ayrıca ders mutlaka kredili olmalı ve devam mecburiyeti aranmalıdır. Ders birer saat olarak 4-5 yıla dağıtılarak etkisiz ve öğrencide bıkkınlık yaratacak hale getirilmemeli ve ilk iki yıla tek-sif edilmelidir.

Dersin amacına ulaşması bahis konusu faktörlerin yanı sıra bu iş için yetişmiş öğretim elemanına bağlı bulunmaktadır. Halbuki elde asgari düzeyde bile öğretim elemanı mevcut değildir. Yapılacak ilk iş, bu alanda öğretim elemanı yetiştirmek için âcil tedbirler alınmasıdır. Aksi halde, üniversitelerimize kaç saat zorunlu İnkılâp Tarihi dersi koyarsak koyalım alacağımız sonuç şimdiye kadar olandan farklı olmayacaktır.